

Projekat
Šansa za uspeh u svetu rada

Istraživanje

MIŠLJENJA, STAVOVI I POTREBE UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA U
VEZI SA ZAPOŠLJAVANJEM I NASTAVKOM ŠKOLOVANJA

Požarevac
Oktobar, 2010.

SADRŽAJ

UVOD.....	2
I METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA.....	3
1. Predmet istraživanja.....	3
2. Cilj i zadaci istraživanja.....	4
3. Varijable u istraživanju.....	4
4. Uzorak.....	5
5. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja.....	5
6. Organizacija i tok istraživanja.....	6
7. Tehnike statističke obrade podataka.....	7
II PRIKAZ I KOMENTARI REZULTATA ISTRAŽIVANJA.....	7
III ANALIZA, ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	7

UVOD

Istraživanje *Mišljenja, stavovi i potrebe učenika srednjih škola u vezi sa zapošljavanjem i nastavkom školovanja* realizovano je u okviru projekta *Šansa za uspeh u svetu rada* koji NVO Šansa (sa više projektnih partnera) sprovodi u okviru *Konkursa za podizanje kapaciteta omladinskih udruženja radi boljeg predstavljanja i promovisanja interesa ranjivih grupa mladih i mogućnosti za zapošljavanje*. Projekat se realizuje uz podršku Programa Ujedinjenih Nacija za razvoj u Srbiji (UNDP).

Opšti cilj projekta je podsticaj izgradnje mreže partnerstava i usluga u zajednici za unapređivanje zapošljivosti mladih čime će se stvoriti osnova za adekvatniji izbor zanimanja mladih i njihovo uključenje u svet rada. Time se istovremeno omogućuje njihov ostanak i socio-ekonomska situiranost u zajednici.

Sistem podrške zapošljivosti mladih biće unapređen promovisanjem karijernog vođenja i savetovanja (i unutar ovoga posebno profesionalne orijentacije) u zajednici.

Geografski, projekat obuhvata grad Beograd, grad Novi Sad i Južnobački okrug u celini.

Sprovedeno istraživanje će doprineti kvalitetnijoj realizaciji projekta u celini ali će takođe biti i empirijska osnova za izradu određenih opštih preporuka u vezi sa zapošljavanjem, odabirom zanimanja i odabirom fakulteta učenika srednjih škola.

I METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

2. Predmet istraživanja

Učenici završnih razreda srednje škole nalaze se u situaciji u kojoj je potrebno da donesu važnu odluku. Kraj srednjoškolskog obrazovanja je trenutak u kojem treba da se opredele da li će potražiti zaposlenje ili nastaviti svoje obrazovanje. Kakvu god odluku doneli, učenici time istovremeno biraju svoje buduće zanimanje – u prvom slučaju neposredno, u drugom posredno. Učenici su određenu odluku delimično već doneli prilikom odabira srednje škole. Po njenom završetku oni čine sledeći veliki korak ka odabiru konkretnog zanimanja.

Do završetka srednje škole, učenik bi, prvenstveno angažmanom škole ali i drugih relevantnih društvenih institucija, trebalo da bude sposoban za donošenje adekvatne odluke. Osposobljavanje učenika za donošenje adekvatne odluke prevashodno treba da se vrši putem procesa karijernog vođenja i savetovanja.

U sistemu obrazovanja Strategijom karijernog vođenja i savetovanja predviđeno je postojanje karijernog vođenja i savetovanja koje treba da se ostvaruje na nivou osnovnih i srednjih škola. Karijerno vođenje i savetovanje trebalo bi da realizuju psiholozi i pedagozi, u okviru prosvetno-pedagoških službi koje su organizovane u osnovnim i srednjim školama, kao i predmetni profesori.

Proces karijernog vođenja i savetovanja započet tokom osnovne škole kako bi se učenici opredelili za adekvatnu srednju školu, u srednjoj školi bi trebalo da se nastavi i usmerava učenika, u skladu sa njegovim željama i sposobnostima, ka odabiru odgovarajućeg zanimanja, odnosno više škole ili fakulteta. Drugim rečima, kako to samo ime kaže, karijerno vođenje i savetovanje pomaže kvalitetnu izgradnju karijere individue.

Program karijernog vođenja i savetovanja za učenike srednjih škola (tj za mlade uzrasta od 15 do 18 godina) obuhvata informisanje, savetovanje, vođenje i donošenje odluka o profesiji kod učenika. Cilj programa jeste da pomogne mladim ljudima da razumeju i interpretiraju informacije o svetu rada i budućoj karijeri, da mogu da razjasne nedoumice koje imaju u pogledu profesija ili poslova, da razumeju svoje sposobnosti i definišu svoje stavove u pogledu ponuđenih ili željenih izbora. Karijerno vođenje i savetovanje treba da pruži podršku mladima da bolje razumeju sebe i svoje potrebe, da prevaziđu moguće barijere u pogledu učenja, napredovanja u budućim profesijama.

Predmet ovog istraživanja predstavljaju potrebe učenika za podrškom pri zapošljavanju i nastavku školovanja, odnosno pri odabiru zanimanja. Naime, ovim istraživanjem ćemo pokušati da saznamo da li i na koji način srednjoškolci bivaju pripremani za aktivno traženje posla, odnosno kako bivaju informisani, savetovani i usmeravani prilikom odabira buduće više škole/fakulteta, kao i koje su njihove potrebe za pružanjem takvih usluga.

Smatramo da je važno utvrditi mišljenja, stavove i potrebe učenika u vezi sa zapošljavanjem i daljim školovanjem jer ćemo tako dobiti realno stanje stvari, to jest realne činioce neophodne za definisanje seta preporuka koje bi poboljšale postojeće stanje.

2. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj ovog istraživanja je da se, na osnovu iskaza učenika završnih razreda srednjih škola, utvrde njihova mišljenja, stavovi i potrebe u vezi sa zapošljavanjem i daljim školovanjem.

U skladu sa postavljenim ciljem, određeni su sledeći zadaci istraživanja:

1. Utvrditi, na osnovu iskaza učenika, obim njihovih potreba za podrškom pri zapošljavanju i odabiru više škole ili fakulteta.
2. Utvrditi, na osnovu iskaza učenika, u kom stepenu su informisani, savetovani i usmeravani u pogledu zapošljavanja i odabira visoke škole ili fakulteta
3. Utvrditi, na osnovu iskaza učenika, koliki je i kakav angažman škole koju pohađaju u vezi sa zapošljavanjem i odabirom visoke škole ili fakulteta.
4. Utvrditi, na osnovu iskaza učenika, iz kojih izvora dobijaju najkorisnije informacije u vezi sa zapošljavanjem i odabirom visoke škole ili fakulteta.
5. Utvrditi, na osnovu iskaza učenika, koliko su informisani o mogućnostima pokretanja sopstvenog posla.
6. Utvrditi, na osnovu predloga učenika, koje aktivnosti karijernog vođenja i savetovanja bi mogle da se uvedu u okviru redovne nastave ili van nje.

3. Varijable u istraživanju

Zavisnu varijablu u našem istraživanju predstavljaju mišljenje i stavovi učenika o potrebama za podrškom u zapošljavanju i odabiru zanimanja. Kako bismo ispitali da li se mišljenje učenika gimnazija i srednjih stručnih škola razlikuje u pogledu potreba za nevedenom vrstom podrške, u pojedinim slučajevima smo izvršili poređenje dobijenih odgovora s obzirom na vrstu srednje škole. Dakle, prvu nezavisnu varijablu u ovom istraživanju čini vrsta srednje škole koju ispitanici pohađaju – gimnazija i srednja stručna škola.

Kako bismo ispitali da li se mišljenje učenika razlikuje u zavisnosti od toga da li su odlučili da nastave školovanje ili ne, u pojedinim slučajevima smo izvršili poređenje dobijenih odgovora s obzirom na ovu vrstu odluke. Prema tome, druga nezavisna varijabla odnosi se na opredeljenje učenika da nastave, odnosno ne nastave školovanje.

Kao treća uzeta je nezavisna varijabla učenika po polu.

I na kraju, da bismo uporedili stanje u različitim geografskim podnebljima, određena je i nezavisna varijabla po mestu škole?

4. Uzorak

Uzorak je činilo 305 učenika. Ispitivanjem su obuhvaćeni učenici završnih razreda iz tri srednje škole, od toga jedna gimnazija (Gimnazija *Jan Kolar*, Bački Petrovac) i dve stručne srednje škole (Poljoprivredno-hemijska škola, Obrenovac i Ekonomsko trgovinska škola, Sopot).

Tabela 1. Broj ispitanika s obzirom na vrstu srednje škole

Vrsta srednje škole	Naziv srednje škole	Br. ispitanika	%
Gimnazija	Gimnazija <i>Jan Kolar</i>	102	33,4
Srednja stručna škola	Poljoprivredno-hemijska škola	101	66,6
	Ekonomsko trgovinska škola	102	
Ukupno			100

Tabela 2. Broj ispitanika s obzirom na grad u kome pohađaju srednju školu

Grad (škola)	f	%
Sopot (Ekonomsko trgovinska škola)	102	33,4
Obrenovac (Poljoprivredno-hemijska škola)	101	33,1
Bački Petrovac (gimnazija)	102	33,4
Ukupno	305	100,0

U istraživanju smo se opredelili za tzv. prigodni uzorak. Ovakav uzorak ne omogućava bezuslovno uopštavanje na celu populaciju, ali su rezultati dobijeni na ovako obezbeđenom uzorku dovoljni za donošenje validnih zaključaka i preporuka čak i na državnom nivou (a posebno u okviru targetiranih okruga).

5. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

Istraživanje je zasnovano na deskriptivnoj metodi, a kao tehnika istraživanja primenjeno je anketiranje. Za ispitivanje mišljenja i stavova učenika srednje škole o potrebama za podrškom u zapošljavanju i odabiru zanimanja primenjen je posebno konstruisan upitnik za ovu svrhu (videti Prilog 1 – Upitnik korišćen u istraživanju).

Upitnik je sproveden u neposrednom kontaktu, direktnim odlaskom istraživača u školu i uz saradnju školskog osoblja – pedagoga, psihologa i profesora.

Upitnik je zadat u nevođenom postupku – ispitanici su sami popunjavali upitnik brzinom koja njima odgovara.

Upitnik se sastoji od uvodnog dela i ukupno dvadeset pitanja zatvorenog i otvorenog tipa. Uvodni deo upitnika, pored upoznavanja ispitanika sa ciljem istraživanja, odnosi se na prikupljanje podataka o nazivu srednje škole koju su učenici pohađali i srednje škole koju trenutno pohađaju. U pitanjima zatvorenog tipa, ispitanicima je posebno naznačeno da li je potrebno odabrati više ponuđenih odgovora ili je potrebno da se opredele za samo jedan odgovor. Takođe, ispitanici su imali mogućnost i da sami dopišu svoj stav.

Prvih šesnaest pitanja upitniku su zatvorenog tipa. Pičetnim pitanjima smo ispitivali u kom stepenu su učenici informisani, savetovani i usmeravani u pogledu zapošljavanja i odabira visoke škole ili fakulteta. Nakon toga slede pitanja koja ispituju koliki je i kakav angažman škole i nastavnog osoblja u vezi sa zapošljavanjem i odabirom visoke škole ili fakulteta. Pitanjem 10 želimo da saznamo da li učenici smatraju da bi im koristilo da informacije i savete na ovom planu dobijaju u školi. Pitanja 11 i 12 ispituju iz kojih izvora učenici dobijaju najkorisnije informacije u vezi sa zapošljavanjem i odabirom visoke škole ili fakulteta. Pitanja 13 i 14 proveravaju stepen informisanosti i potrebu za informisanošću u vezi sa različitim zanimanjima. I na kraju, pitanja 15 i 16, kao dva poslednja pitanja zatvorenog tipa ispituju stavove učenika u vezi sa sopstvenim poslom.

Pitanja 17, 18, 19 i 20 su otvorenog tipa i kao takva su pružala mogućnost učenicima da daju svoje predloge o tome koje bi još aktivnosti trebalo u školi organizovati kako bi im se pomoglo pri traženju posla odnosno donošenju odluke o izboru visoke škole/fakulteta.

6. Organizacija i tok istraživanja

Ispitivanje je sprovedeno u septembru i oktobru 2010. godine u tri srednje škole u Bačkom Petrovcu, Sopotu i Obrenovcu. Ispitanici su popunjavali upitnik u toku redovnih školskih časova. Pristup časovima su nam obezbeđivali stručni saradnici u dogovoru sa nastavnicima. O cilju istraživanja i načinu davanja odgovora na postavljena pitanja svi ispitanici su dobijali i usmena obaveštenja i uputstva od strane istraživača.

Nakon prikupljanja podataka, pristupilo se njihovoj kompjuterskoj obradi.

Anketa je obrađena u programskom paketu SPSS, uz izradu tabela i sumiranje rezultata (Prilog 2).

Završnu fazu istraživanja činila je izrada PowerPoint prezentacije sa analizom ankete i ključnim zaključcima i preporukama (Prilog 3).

7. Tehnike statističke obrade podataka

U skladu sa postavljenim zadacima istraživanja prikazaćemo na ukupnom uzorku, nezavisno od vrste srednje škole koju učenici pohađaju, distribuciju rezultata o mišljenju, stavovima i potrebama učenika završnih razreda srednjih škola u vezi sa zapošljavanjem i odabirom zanimanja. Dakle, na osnovu deskriptivne statistike izračunaćemo osnovne statističke parametre, frekvencije i procenete.

Dodatno ćemo ispitati da li u okviru određenih pitanja postoje statistički značajne razlike u odgovorima između učenika gimnazija i učenika srednjih stručnih škola, između učenika škola u različitim naseljima, između učenika različitog pola, između učenika koji su se odlučili da nastave odnosno ne nastave školovanje. Pri tom ćemo koristiti Hi-kvadrat test.

Za unos i obradu podataka koristićemo program za statističku obradu podataka (Statistical Package for Social Sciences – SPSS). Rezultati istraživanja biće predstavljeni po redosledu zadataka koje smo prethodno postavili.

II PRIKAZ I KOMENTARI REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Prikaz i komentare rezultata istraživanja posebno dostavljamo u Prilogu 2. – Prikaz rezultata sa komentarima. U ovom dokumentu dat je kompletan prikaz svih rezultata, uz tabelarne prikaze i komentare.

III ANALIZA, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizu istraživanja, sa zaključcima i preporukama, posebno dostavljamo u Prilogu 3. – Analiza, zaključci i preporuke. U ovom dokumentu, koji je radi prezentovanja stručnoj i široj javnosti urađen u vidu Power Point prezentacije, izdvojeni su i proanalizirani najznačajniji rezultati ankete. Na kraju su izdvojeni najznačajniji zaključci istraživanja i preporuke za delovanje.